

ВІСНИК економічної науки України

í à ó ê î â è é æ ó ð í à ë

2 0 2 4

№ 2 (47)

Київ

Науково-редакційна рада:

О. І. Амоша, акад. НАН України (голова ради);
В. М. Геєць, акад. НАН України (заступник голови);
Б. В. Буркинський, акад. НАН України;
П. Т. Саблук, акад. НААН України

Редакційна колегія:

чл.-кор. НАН України, д-р екон. наук Ю. С. Залознова (головний редактор);
д-р екон. наук В. І. Ляшенко (відповідальний секретар);
д-р екон. наук Б. М. Андрушків;
д-р екон. наук І. В. Басанцов;
д-р екон. наук М. Г. Білопольський;
д-р екон. наук Н. Ю. Брюховецька;
д-р екон. наук Олексій Квілінський (Великобританія);
д-р екон. наук Ю. В. Макогон;
д-р екон. наук М. Є. Рогоза;
д-р екон. наук Є. В. Савельєв;
д-р екон. наук Ю. М. Харазішвілі;
канд. екон. наук Н. В. Трушкіна

Засновники: Інститут економіки промисловості НАН України,
Академія економічних наук України.

Заснований у 2004 р.
Виходить два рази на рік.

Ідентифікатор медіа R30-02854
(згідно з рішенням Національної ради України з питань телебачення
і радіомовлення від 28.03.2024 р. №1054).

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)
(наказ Міністерства освіти і науки України від 17.03.2020 р. № 409).

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту економіки промисловості НАН України
(протокол № 12 від 19 грудня 2024 р.).

Видання включено до міжнародної наукометричної бази
Research Bible (Токіо, Японія)
та індексується вільно доступною системою GoogleScholar

Матеріали друкуються українською та англійською мовами.

Точка зору редакції не завжди збігається з точкою зору авторів.
Відповідальність за точність наведених фактів, прізвищ, цитат несуть автори.

При передрукуванні посилання на «Вісник економічної науки України» є обов'язковим.

Богдан Миколайович Андрушків

академік АЕН України

д-р екон. наук, професор

ORCID 0000-0003-4897-5539

e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com,

Роман Петрович Шерстюк

д-р екон. наук, доц.

проректор з економічного розвитку

ORCID 0000-0001-6253-9421

e-mail: romsher85@gmail.com,

Наталія Богданівна Кирич

д-р екон. наук, проф.

ORCID 0000-0001-7728-9787

e-mail: nkuruch@gmail.com,

Ольга Богданівна Погайдак

д-р екон. наук, с.н.с.

ORCID 0000-0002-4070-6863

e-mail: pog.ola77@gmail.com,

Остан Богданович Бойко

канд. екон. наук, доц.

ORCID 0000-0002-2327-5942

e-mail: Ostapboyko@gmail.com,

Павло Вікторович Якимук

аспірант,

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЕКОНОМІКИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВИМОГ І СТАНДАРТІВ АБО ПРАВОВІ КОЛІЗІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДУСТРІЇ 4.0 В ПОВОЄННИХ УМОВАХ

Стаття присвячена

100-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

наукового лідера вчених економістів України, колишнього керівника Донецького наукового Центру,
першого Президента Академії економічних наук України, почесного професора ТНТУ імені Івана Пулюя,
академіка НАН України

Миколи Григоровича Чумаченка

Примітка до обґрунтованості інформаційної бази наукових розвідок: стаття підготовлена за матеріалами XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (ВНПК) пам'яті почесного професора ТНТУ імені Івана Пулюя, академіка НАН України Миколи Григоровича Чумаченка: «Управління бізнес-процесами підприємств у контексті Індустрії 4.0» та III Міжнародної науково-практичної конференції (МНПК): за темою: «Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація, інновації» у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя.

Актуальність проблематики. Проблеми, які піднімають автори цієї статті, підтверджують необхідність нагальної адаптації вітчизняного законодавства та нормативної бази до умов і вимог функціонування європейських суб'єктів господарювання, з якими інтегруються національні промислові підприємства та сервісна інфраструктура. Крім того, така акція обумовлена, мабуть перед усім, ще й вступом в найближчому майбутньому України до НАТО, ЄС та інших міжнародних інституцій. Власне, ці та інші обставини зумовлюють не лише актуальність та своєчасність тематики, а й доречність нашої статті, яка побудована на висновках учасників згаданих нижче заходів.

Справді, необхідно згадати що крім учених ТНТУ, *(ХІІ Всеукраїнська науково-практична конференція пам'яті почесного професора ТНТУ імені Івана Пулюя, академіка НАН України Миколи Григоровича Чумаченка: «Управління бізнес-процесами підприємств у контексті Індустрії 4.0» та ІІІ Міжнародна науково-практична конференція: за темою: «Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація, інновації»)*, дотично, у певних рамках, цю тематику розвивали: ІІІ Міжнародна науково-практична конференція: «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи», що організували вчені Київського національного політехнічного університету.

Необхідність організації міжнародних економічних взаємовідносин, та сучасні реалії цього процесу, вимагають забезпечення гнучкості існуючого законодавства та придатності його до взаємоадаптації. В іншому випадку, які б програми про співпрацю, які б досягнення науково-технічного прогресу та інновації не впроваджувалися у вітчизняне виробництво і управління, вони не будуть ефективними, а результати не матимуть ні світового визнання, ні очікуваних результатів на шляху входження України у НАТО і ЄС.

Одним словом, якщо ми хочемо увійти рівноправним членом в коло цивілізованих європейських держав, наше законодавство та нормативні акти повинні бути адаптованими до європейських вимог і стандартів.

Власне ці та інші обставини обумовлюють актуальність та своєчасність означеної теми дослідження.

Аналіз публікацій за темою дослідження. Варто відзначити, що у багатьох статтях, які були опубліковані у фахових виданнях і книгах з цієї тематики [1-9], розкрито окремі особливості організації адаптивно-трансформаційних процесів вітчизняного законодавства у сфері господарської діяльності до умов та вимог функціонування промислових підприємств Європейської співдружності. Потрібно відзначити, що в результаті проведення певних заходів отримано певні нові наукові результати. В публікаціях уточнено окремі поняття, розкрито еволюцію та особливості впровадження законодавчих новацій на промислових підприємствах, в корпораціях та інших суб'єктах господарювання. Висвітлено окремі організаційно-правові проблеми і колізії державного управління в умовах адаптації законодавства України до умов та вимог ЄС.

Згадану проблематику обговорювали на ІІІ Міжнародній науково-практичній конференції, що відбулася у Тернополі за темою: «Трансформація бізнесу для сталого майбутнього – дослідження, цифровізація, інновації».

У виступах учасників конференції, збірниках наукових праць і виданнях згаданих НПК, переконливо, на прикладі конкретних підприємств, аналізується досвід впровадження правових нововведень в т.ч. на мікро-, макро- та мезорівнях. Підтверджується правильність обраного стратегічного курсу. За підсумками тематичних дискусій внесено пропозиції з використання нових організаційно-правових форм у цьому процесі. Наукові розвідки здійснювались з урахуванням стану національної економіки України, галузевих та регіональних особливостей для працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, керівників підприємств, установ і організацій. Свою окрему думку висловлювали викладачі і студенти вищих навчальних закладів, які брали участь у заходах.

Багато моментів з означеної тематики розкрито в нашій книзі: «Особливості адаптації вітчизняного законодавства до умов та вимог функціонування Європейських суб'єктів господарювання (Інноваційно-правові колізії розвитку національної економіки)»: за заг. ред., Б. М. Андрушківа. Тернопіль: ТзОВ «Тернограф», 2015. 344 с. [2].

В. В. Ратинський у своїй праці: «Управління сервісною інфраструктурою в умовах об'єднання територіальних громад. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2022. 496 с. [4], не мало уваги приділяє аспектам повоєнного відродження торгівельно-побутових підприємств. По при всіх позитиви, автор у своїй праці майже не звернув належної уваги на відсутність організаційно-економічних адаптивних механізмів їх вирішення.

В статті «Особливості формування механізму інноваційних трансформацій в соціальній сфері та у сфері послуг» (авт. Андрушків Б. М., Погайдак О. Б., Стойко І. І.). (Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів (Тернопіль, 11-12 груд. 2013 р.), (ТНТУ ім. І. Пулюя, 2013 р.). С. 273-274 [1] хоч і згадують цю тему, однак лише у контексті підвищення якості життя.

Знову ж таки, інноваційним засадам управління підприємствами в умовах сталого розвитку присвячені матеріали, згадуваної, П'ятої науково-практичної конференції пам'яті Почесного професора ТНТУ, академіка НАН України, Чумаченка М. Г. (Тернопіль, 25 березня 2016 року) ін. [3].

Потрібно сказати, що теж дуже мало закордонних науковців правників-юристів, науковців-економістів приділяють увагу проблемі впровадження інновацій на підприємствах в умовах адаптації, майже пострадянського, вітчизняного законодавства до європейських вимог і стандартів. Однак, саме Й. Шумпетер зумів встановити взаємозв'язок між інноваційною діяльністю та динамікою економічного розвитку, що призвело до подальших досліджень цієї проблематики такими вченими як Дж. Менш, К. Перез, Р. Едвард Фрімен [4]. Однак ці наукові результати не мають безпосереднього зв'язку з адаптаційно-трансформаційними процесами національних економік в даному випадку пострадянських держав.

Вивченням проблем фінансової кризи та її впливу на розвиток промисловості України присвячені праці вітчизняних науковців, серед яких В. Бурлака, Ю. Гончаров, Г. Мечніков, Є. Савельєв, А. Олешко, Л. Яременко та ін. Дослідженнями інновацій та їх впровадженням на підприємствах займалися такі вчені як І. Балабанов, В. Горфінкель, А. Гречан, М. Денисенко, Є. Денісов, С. Ілляшенко, Н. Краснокутська, Л. Мельник, Л. Оголева, В. Порохня, Р. Фатхутдінов, І. Федулова В. ін. [2].

Співавтори цієї статті у підготовленій доповіді: «Правові колізії реалізації Індустрії 4.0 в контексті розвитку повоєнного, проєвропейського сервісу в Україні», на МНПК [2], теж частково розкривають проблеми трансформації і адаптації національного законодавства і економіки до європейських вимог і стандартів, залишивши поза увагою висвітлення конкретного досвіду у цій сфері нашої життєдіяльності.

Виходячи з аналітичного викладу стану проблематики, метою і завданнями цієї статті є вивчення особливостей організації адаптаційно-трансформацій-

них процесів в Україні та реалізація їх відповідно до вимог і стандартів ЄС.

Як зазначено в Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу — адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу — це процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire* [4]. Ці обставини формують перелік завдань досягнення мети. Метою адаптації законодавства України та нормативної бази до законодавства Європейського Союзу є досягнення відповідності, в першу чергу, правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом до держав (включаючи держави пострадянського простору), які мають намір вступити до нього.

Особливою темою, у цьому відношенні (чи вторинними завданнями статті), є розгляд, в першу чергу, можливостей внутрішньої трансформації Індустрії 4.0 до умов функціонування сервісної інфраструктури та сфери послуг безпосередньо в Україні, адже на даний час ця проблематика не отримала належного розгляду. Маємо на увазі недостатньо розкриті взаємозв'язки і взаємозалежності цих сфер національної економіки.

Основні положення пропонованої статті. У зв'язку з гібридною, а потім і широкомасштабною війною та ін. суспільно-політичними обставинами, що мали місце у нашій державі починаючи з 2013-2014 рр., (та як наслідок масштабними руйнуванням промислових об'єктів на сервісній інфраструктурі), виникли обставини активізації комплексної підготовки до вступу України в НАТО та членство в ЄС. Розвиток науково-технічного потенціалу національної економіки та вплив інших чинників зумовлюють окремі суспільні обставини і правові колізії, які сукупно спричиняють згадувану активізацію адаптаційно-трансформаційних процесів вітчизняного законодавства до умов функціонування європейських промислових підприємств. Виходячи з цих обставин, одним з найважливіших принципів формування системи управління і механізмів реалізації політики держави у цій специфічній сфері є вивчення можливостей безпосереднього впровадження європейського законодавства у всіх сферах суспільного життя в т. ч. на промислових підприємствах, інших суб'єктах господарської діяльності і, знову ж таки, у сфері послуг.

При всій різноманітності національних підходів до реформування економіки, у цьому відношенні, всі країни прагнуть до розробки і реалізації, наприклад, державної інноваційної політики з належним міжнародним законодавчим підґрунтям у галузі метрології та стандартизації.

Не відкидаючи цієї тези, національна економіка України почне повноцінно функціонувати за стандартами Європейської співдружності, при умові не лише реалізації можливостей трансформації Індустрії 4.0 до умов функціонування сервісної інфраструктури та сфери послуг, а й повної адаптації вітчизняного законодавства до вимог ЄС!

Довідково короткі відомості про Європейський Союз. У Всесвітній Вікіпедії повідомляється що Європейський Союз (ЄС, інколи Європейська Унія, англ. *European Union*) це союз держав-членів Європейських Спільнот (ЄСВ, *ЄОВіС*, *Євратом*), створений підписаним в лютому 1992 року і чинним із листопада 1993 р. Сьогодні в об'єднання входять 28 європейських держав з населенням понад 507 млн чоловік. Загальний Валовий внут-

рішній продукт Європейського Союзу становить понад 17,5 трлн \$ (1-ше місце в світі). В ЄС діє єдина валюта — євро. Де-факто столицею Європейського Союзу є Брюссель. Європейський Союз є повноправним членом Організації Об'єднаних Націй, Світової Організації Торгівлі та має представництва у «Великій Вісімці» та «Великій Двадцятці». Метою створення економічного союзу є найвищий рівень інтеграції економік держав (спільна зовнішня економічна політика, спільний ринок послуг, матеріальних благ, капіталу і праці, а також спільна валюта) і політичного (спільна зовнішня політика) союзу, а також запровадження спільного громадянства [Інтернет ресурс].

Як відомо, для вступу до Євросоюзу, країна-кандидат за принципами свого функціонування повинна відповідати Копенгагенським критеріям, які були прийняті в червні 1993 року на засіданні Європейської Ради в Копенгагені і підтверджені в грудні 1995 року на засіданні Європейської Ради в Мадриді.

Критерії вимагають, щоб в державі дотримувалися демократичних принципів управління, принципів свободи й пошани прав людини, а також принципів правової держави. В країні повинна бути конкурентна ринкова економіка і повинні визнаватися загальні правила і стандарти ЄС, включаючи прихильність цілям політичного, економічного і валютного союзу. Європейський Союз розглядають в майбутньому потенційною наддержавою. Україна в майбутньому вступить до цієї спільноти, але для цього, знову ж таки, потрібно багато працювати та поетапно і всесторонньо адаптуватись до умов Європейського співжиття! [Інтернет ресурс].

Справді, сучасна високорозвинена економіка характеризується переважанням у своїй структурі сфери послуг над, наприклад, переробною та видобувною промисловістю. Однак треба зазначити, що промисловий сектор, як і аграрний та сфера послуг, які мають відношення до ефективності їх функціонування, мають бути модернізовані у відповідності із сучасними європейськими техніко-технологічними та правовими і нормативними вимогами.

Як відомо з інтернет ресурсів, адаптація законодавства (від лат. *adapto* — «приспосовування», «прилаштування») — це процес приведення нормативно-правових актів певної держави у відповідність до вибраного стандарту. Адаптація законодавства може бути як внутрішньою (адаптація законів до кодексу), так і зовнішньою (адаптація законодавства (держави-реципієнта) до міжнародних угод (донорської правової системи)).

Адаптація законодавства є окремим етапом правової інтеграції і виявом діалогу правових культур. Згідно досліджень С. Гришака, та матеріалів з Вікіпедії — (вільної енциклопедії), можна виділити такі форми адаптації законодавства:

- апроксимація (лат. *approximate* — «наближення») процес прийняття, внесення змін чи скасування правових норм з метою наближення положень національного законодавства до положень актів законодавства іншої держави, групи держав або міжнародної спільноти загалом;

- імплементація (лат. *impleo* — «наповнення», «виконання») правотворча діяльність держави з метою реалізації прийнятих відповідно до міжнародного права зобов'язань;

- транспозиція (лат. *transpositio* — «перекладання») процес прийняття, внесення змін чи скасування правових норм з метою досягнення ідентичності з відповідними донорськими актами. Транспозиція

може означати копіювання тексту законодавчого документа дослівно в національне законодавство або пряме посилання на міжнародний акт у національному законодавстві;

– координація (лат. *coordinatio* – взаємне впорядкування) процес узгодження тієї частини національного законодавства та практики його застосування, по якій наближення або транспозиція є неможливими або непотрібними. Іншими видами правової інтеграції С. Гришак називає уніфікацію та гармонізацію. Ця частина, за визначенням, є дуже важливою в екологічній царині. [Інтернет ресурс].

Без сумніву, означені етапи з метою попередження протиріч і колізій, повинні стати предметами вивчення та обговорення у відповідних інституціях, їх виявлення та вироблення механізмів вирішення.

Наприклад, не можна погодитись з думкою окремих вчених про те, що сервісна інфраструктура створює понаднормове навантаження на довкілля та повинна розглядатись пріоритетною у цих процесах. Сьогоднішні війнні обставини, в певній мірі, нівелюють, а точніше ігнорують таке твердження. Водночас, треба зазначити, що наукоємні види промисловості, як, наприклад, – високоточне машинобудування, інформаційні технології, в наш війнний час справді є сьогодні пріоритетними, оскільки в сучасну суспільно-економічну епоху саме інформація, знання, технології та штучний інтелект (ШІ) є провідним ресурсом. Виходячи з того, що ці ресурси генеруються виключно людиною, то й виробництво власне самої людини, людського капіталу, що є безпосередньою функцією сфери послуг, відповідно, висувається на перший план у економічній структурі сучасного високорозвиненого інтелектуального суспільства. Вказаний момент й обумовлює нинішнє безпрецедентне зростання ролі та значення соціальної сфери для подальшого суспільно-економічного прогресу. Тому забезпечення цього аспекту має продовжуватись та розвиватись на сучасній високотехнологічній, інформаційно-інтелектуальній базі.

У відповідності до поширених положень загальнодержавної програми, процес адаптації законодавства складається з декількох етапів. За нашим переконанням організація реалізації повинна здійснюватися у наступній послідовності:

- визначення актів, що регулюють правовідносини у відповідній сфері;
- переклад визначених актів європейського законодавства українською мовою – здійснення комплексного порівняльного аналізу;
- розроблення рекомендацій стосовно гармонізації з законодавством України ;
- проведення політичного, економічного та соціального аналізу наслідків реалізації рекомендацій, визначення переліку законопроектних робіт;
- підготовка проектів законів та інших нормативно-правових актів, включених до переліку законопроектних робіт, та їх прийняття – моніторинг виконання.

Власне з реалізації згаданих етапів формуються результати виконання завдань визначених загальнодержавною програмою та, за нашою статтею, формування організаційних трансформаційно – адаптивних програм.

Однак, якщо взяти до уваги твердження про виключну пріоритетність розвитку сфери послуг на про-

тивагу промисловості (Індустрія 4.0), то можна зробити висновок про те, що на практиці не зовсім чітко відображається адекватний сучасним реаліям погляд на структурні зрушення в національній економіці, а саме: зростання питомої ваги сфери послуг у ВВП, що безумовно є прогресивною ознакою. До речі, такою ж ознакою є і розвиток промисловості у перспективі її відродження після війни на основі ШІ, новітніх технологій і належного сервісного обслуговування.

Довідково: Четверта промислова революція – поняття, що означає розвиток і злиття автоматизованого виробництва, обміну даних і виробничих технологій в єдину саморегульовану систему з мінімальним або взагалі відсутнім втручанням людини у виробничий процес [6]. Четверта промислова революція характеризується злиттям технологій, що розмиває межі між фізичною, цифровою та біологічною сферами [7]. Індустрія 4.0 дає змогу збирати та аналізувати дані з різних машин, забезпечуючи більш швидкі, більш ефективні та більш гнучкі процеси виробництва товарів вищої якості за нижчою собівартістю. Також вона викликала появу абсолютно нових бізнес-моделей, які сприятимуть радикально новим способам взаємодії в ланцюжку вартості і т. д. [8; 9]. [Інтернет ресурс].

Особливістю цього процесу є врахування думки споживачів послуг щодо того, чи має суттєвий вплив на сервісне забезпечення розвитку промислових підприємств те, що право комунальної власності, а також і спільної власності за чинним вітчизняним законодавством фактично суб'єктно не конкретизовано. Так, статтею 327 Цивільного кодексу України право комунальної власності розглядається право територіальної громади та утворених нею органів місцевого самоврядування на певні економічні активи. Однак органи місцевого самоврядування статтею 324 визначаються також серед суб'єктів права власності українського народу, а статтею 356 територіальні громади також зазначаються серед суб'єктів права спільної власності. Причому названий законодавчий документ не містить чітких роз'яснень, в чому принципова різниця між спільною та комунальною власністю.

Наслідки нехтування згаданими колізіями, поки що малодосліджені, особливо в умовах адміністративно-територіального реформування (новостворених добровільних об'єднань територіальних громад) і можуть бути предметом майбутніх наукових розвідок та мати суттєвий вплив на результативність національної економіки загалом.

Між тим, сформульовані та обґрунтовані наукові положення, в законодавчому полі сучасної України, в цій сфері життєдіяльності базуються на аналізі особливостей функціонування та розвитку не лише комунального господарства у його взаємовідносинах із промисловими підприємствами, а і сфери послуг загалом. Зазначене вище, обумовлює необхідність забезпечення напрямів розвитку промислових та сервісно-виробничих підприємств, а також організацію їх взаємовідносин з відповідними комунальними обслуговуючими підприємствами в умовах економічних реформ і європейської інтеграції нашої держави.

Загалом, практичне значення наукових моментів викладених в статті полягає в широких можливостях їх використання при формуванні конкретних трансформаційно-адаптаційних етапів, визначень та механізмів, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування промислових підприємств у тісному взаємозв'язку з сервісно-виробничим обслуговуванням, в організації ефективного управління сферою послуг,

у європейських контекстах. Це сприятиме створенню відповідного конкурентного середовища на ринку послуг та технічного переоснащення підприємств відповідно до вимог і стандартів Європейського Союзу та нових повоєнних умов.

Безпосередньо результати дослідження можуть бути використані органами державної влади різного рівня та менеджментом промислових підприємств і підприємств сервісно-виробничого обслуговування в умовах сучасної повоєнної України. Матеріали можуть також використовуватись у навчальних закладах при укладенні відповідних курсів не лише з юридично-правових, а й з економічних дисциплін, а також у подальших наукових дослідженнях, які охоплюють цю актуальну проблематику.

Необхідно визнати, що уніфікований матеріал, в багатьох випадках, сформовано на базі дискусійних заходів з використанням соціологічних методів дослідження суб'єктів господарювання, територіальних громад, інтернет ресурсів та ін. Деталізоване вивчення умов і чинників їх посилення, наприклад, в торгівлі та сервісному обслуговуванні доцільне з врахуванням особливостей і соціально-економічних наслідків концентрації і спеціалізації торговельних підприємств та підприємств побутового обслуговування в оборонних умовах територіальних громад, відповідно до джерел отримання сільським населенням та сільськогосподарськими товаровиробниками, сервісних послуг в повоєнний період.

В цій ситуації доцільно запропонувати шляхи усунення законодавчих та нормативних протиріч та колізій у сфері державного управління у сервісній сфері та малому бізнесі. Неоціненну роль у вирішенні проблем організації адаптивно-трансформаційних процесів українського законодавства до умов і вимог ЄС може зіграти освіта і наука, які можуть запропонувати науково обгрунтовану методику забезпечення нормативно-законодавчої бази в галузі наукової та науково-технічної діяльності, організаційно-правові засади ефективності використання ресурсів.

Висновки. Загалом, висновки, що впливають з виявлених особливостей та проблем адаптації прогресивного вітчизняного досвіду Індустрії 4.0, відповідно до умов функціонування сфери послуг згідно європейської економіки, обумовлюють необхідність визначення науково обгрунтованих правових шляхів активізації та диверсифікації діяльності підприємств торговельного сервісу з урахуванням їх соціальної та економічної ефективності. Та вже на цій основі пропонується приймати відповідні науково обгрунтовані, з правових позицій, управлінські рішення з використанням ШІ.

Отже, у статті зроблено спробу розкрити особливості організації адаптаційно-трансформаційних процесів розвитку Індустрії 4.0 не лише в сфері послуг, а й у царині господарської діяльності промислових підприємств у відповідності вітчизняного законодавства до європейських умов та вимог функціонування, знову ж таки, як промислових підприємств, так і сервісної інфраструктури.

Як було відзначено вище, нами розглянуто та уточнено окремі особливості еволюції та характерні моменти та колізії впровадження законодавчих новацій, при цьому не лише в промислових підприємствах, корпораціях та інших суб'єктах господарювання, а і у сфері послуг.

Розкрито організаційно-правові проблеми державного управління в умовах адаптації вітчизняного законодавства згідно європейських норм. Запропоновано шляхи усунення законодавчих та нормативних протиріч у сфері державного управління малим бізнесом. Підкреслено роль освіти і науки у вирішенні проблем адаптивно-трансформаційних процесів українського законодавства. Запропоновано розробку методики забезпечення нормативно-законодавчої бази в галузі наукової та науково-технічної діяльності та організаційно-правові засади використання ресурсів. На прикладі конкретних підприємств аналізується досвід впровадження правових нововведень на мікро- та макрорівнях. Надано пропозиції, в процесі використання яких, нові організаційно-правові форми, варто синхронізувати зі станом національної економіки України, враховуючи галузеві та регіональні особливості.

Без сумніву, це далекі від бажаного результати, але ця інформація може збудити законодавчу ініціативу та активність у цій сфері.

Загалом, вирішення зазначеної проблематики повинно відбуватись у контексті інноваційного ланцюга: «державна — органи місцевого самоврядування, регіональні органи влади — обслуговуючі галузі, підприємства — споживачі послуг».

Визначення напрямів відновлення сервісної інфраструктури та підвищення якості торгово-побутового обслуговування в повоєнних умовах повинно реалізовуватись відповідно до, знову ж таки, науково-технічних, обгрунтованих програм з урахуванням європейських вимог і стандартів.

Список використаної літератури

1. Андрушків Б. М., Погайдак О. Б., Стойко І. І. Особливості формування механізму інноваційних трансформацій в соціальній сфері та у сфері послуг у контексті підвищення якості життя. *Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів* (Тернопіль, 11-12 груд. 2013 р.). Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2013. С. 273-274.
2. Екологічний вектор модернізації економіки та освіти — Європейський контент сталого розвитку: монографія / за заг. ред. Н. Г. Метеленко. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2016. 458 с.
3. Інноваційні засади управління підприємствами в умовах сталого розвитку: Матеріали П'ятої науково-практичної конференції пам'яті Почесного професора ТНТУ, академіка НАН України, Чумаченка М. Г. (Тернопіль, 25 березня 2016 року).
4. Особливості адаптації вітчизняного законодавства до умов та вимог функціонування Європейських суб'єктів господарювання (Інноваційно-правові колізії розвитку національної економіки) / за заг. ред. Б. М. Андрушківа. Тернопіль: ТзОВ «Тернограф», 2015. 344 с.
5. Ратинський Вадим Віталійович. Управління сервісною інфраструктурою в умовах об'єднання територіальних громад (аспекти повоєнного відродження торговельно-побутових підприємств). Тернопіль: Осадца Ю. В., 2022. 496 с.
6. Четверта промислова революція. *uk.wikipedia.org*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
7. Industrial Revolution: what it means, how to respond. *WEF*. URL: <https://www.weforum.org/agenda/>

2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond.

8. Bondar K. What is in reality Industry 4.0? Innova Cima. 2017. URL: <https://web.archive.org/web/20180101021727/>.

9. What's the Difference Between Industry 4.0 and Industry 5.0? URL: <https://blog.isa.org/whats-the-difference-between-industry-40-industry-50>.

References

1. Andrushkiv. B. M., Pohaidak. O. B., Stoiko. I. I. (2013). Osoblyvosti formuvannia mekhanizmu innovatsiinykh transformatsii v sotsialnii sferi ta u sferi posluh u konteksti pidvyshchennia yakosti zhyttia [Peculiarities of the formation of the mechanism of innovative transformations in the social sphere and in the service sphere in the context of improving the quality of life]. *Proceedings of the International Scientific and Practical Conference of Young Scientists and Students*. (pp. 273-274). Ternopil, TNTU named after I. Pulyu [in Ukrainian].

2. Metelenko, N. H. (Ed.). (2016). Ekolohichniy vektor modernizatsii ekonomiky ta osvity – Yevropeyskyi kontent staloho rozvytku [Ecological vector of modernization of the economy and education – European content of sustainable development]. Ternopil, FOP Palanytsia V. A. 458 p. [in Ukrainian].

3. *Innovatsiini zasady upravlinnia pidpriemstvamy v umovakh staloho rozvytku* [Innovative principles of enterprise management in conditions of sustainable development]: Proceedings of the Fifth scientific and practical conference in memory of the Honorary Professor of TNTU, academician of the National Academy of Sciences of

Ukraine, M. H. Chumachenko. (2016). Ternopil [in Ukrainian].

4. Andrushkiv, B. M. (2015). Osoblyvosti adaptatsii vitchyznianoho zakonodavstva do umov ta vymoh funktsionuvannia Yevropeyskykh subiektiv hospodariuvannia (Innovatsiino-pravovi kolizii rozvytku natsionalnoi ekonomii) [Peculiarities of the adaptation of domestic legislation to the conditions and requirements of the functioning of European economic entities (Innovation-legal conflicts of the development of the national economy)]. Ternopil, Ternograf LLC. 344 p. [in Ukrainian].

5. Ratynskyi, Vadim Vitaliyovych. (2022). Upravlinnia servisnoi infrastrukturoiu v umovakh obiednannia terytorialnykh hromad (aspekty povoiennoho vidrodzhenia torhivelnopobutovykh pidpriemstv) [Management of service infrastructure in the conditions of unification of territorial communities (aspects of the post-war revival of trade and household enterprises)]. Ternopil, Yu. V. Osadtsa. 496 p. [in Ukrainian].

6. The fourth industrial revolution. uk.wikipedia.org. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].

7. Industrial Revolution: what it means, how to respond. *WEF*. Retrieved from <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond>.

8. Bondar K. (2017). What is in reality Industry 4.0? Innova Cima. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20180101021727/>.

9. What's the Difference Between Industry 4.0 and Industry 5.0? Retrieved from <https://blog.isa.org/whats-the-difference-between-industry-40-industry-50>.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2024

Формат цитування:

Андрушків Б. М., Шерстюк Р. П., Кирич Н. Б., Погайдак О. Б., Бойко О. Б., Якимук П. В. Проблеми трансформації та адаптації національного законодавства та економіки до європейських вимог і стандартів або Правові колізії реалізації Індустрії 4.0 в повоєнних умовах. *Вісник економічної науки України*. 2024. № 2 (47). С. 162-167. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2\(47\).162-167](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2(47).162-167)

Andrushkiv, B. M., Sherstiuk, R. P., Kyrych, N. B., Pogaidak, O. B., Boyko, O. B., Yakymuk, P. V. (2024). Problems of Transformation and Adaptation of National Legislation and Economy to European Requirements and Standards or Legal Conflicts of Implementation of Industry 4.0 in Post-War Conditions. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (47), pp. 162-167. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2\(47\).162-167](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2(47).162-167)

ЗМІСТ

НАУКОВІ СТАТТІ

Макроекономіка, економічна теорія та історія

1. Булєєв І. П., Брюховецька Н. Ю.
ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: СУТНІСТЬ, ПОКАЗНИКИ
ОЦІНЮВАННЯ ТА РИЗИКИ ПОПАДАННЯ У «ПАСТКИ ВІДСТАЛОСТІ» 3
2. Микитенко В. В.
ПРОГНОЗНИЙ ФОРМАТ ГІБРИДНОГО СЦЕНАРІЮ ПРОСТОРОВОГО
ВІДНОВЛЕННЯ: ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНА АРХІТЕКТУРА
ТА СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ.....12

Глобальна економіка та міжнародні економічні відносини

3. Ляшенко В. І., Бородіна О. А.
ЕНЕРГЕТИЧНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ШЛЯХ ДО ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ:
ДОСВІД ПОЛЬЩІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД.....22
4. Малишев В. В., Шахнін Д. Б., Габ А. І., Коваленко В. В.
СВІТОВИЙ РИНОК АНАЛІТИКИ БІОІНЖЕНЕРІЇ: СТАН, СЕГМЕНТНИЙ АНАЛІЗ,
ДИНАМІКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ35

Регіональна економіка

5. Гуцалюк О. М., Зайченко В. В., Бондар Ю. А., Чень М.
ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО І ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО
БІЗНЕСУ В СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ43
6. Чобіток В. І., Костін Ю. Д.
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ ГАЛУЗІ.....50
7. Петрушенко М. М.
СТІЙКИЙ РОЗВИТОК УЗБЕРЕЖЖЯ ТА ПАРКОВО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ
У КОНТЕКСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ БЛАКИТОЇ ЕКОНОМІКИ.....54
8. Островський В. І.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ.....63

Менеджмент

9. Брюховецька Н. Ю., Богущька О. А.
ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗНИЖЕННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ
ЦИФРОВИХ БІЗНЕС-ЕКОСИСТЕМ.....76
10. Шевченко Н. В., Пушак Я. Я.
УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ СТРАТЕГІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО БЕЗПЕКИ ТА ПРИБУТКОВОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....83
11. Чорна О. А.
ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО МИСЛЕННЯ НА ПРОМИСЛОВИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....88

Менеджмент інновацій

12. Simavicius Arturas, Крапівина Г. О., Марченко І. Ф., Апілат О. В.
ВІРТУАЛІЗАЦІЯ В ТУРИЗМІ: ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ.....96
13. Дяченко Н. П.
РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ105

Управління людським капіталом і менеджмент персоналу

14. Дідківська О. Г., Новак І. М., Хмелевська О. М.
ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК
ТА ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 109
15. Серіков А. В.
ВЗАЄМОДІЯ ВОЛОДАРІВ КАПІТАЛІВ ЯК ДОМІНАНТА ЕФЕКТИВНОСТІ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 116

Маркетинг та логістика

16. Грищенко С. І., Федорчук О. Д.
СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИЦІЙНИХ
ПОСЛУГ В ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮГАХ ПОСТАЧАВАННЯ.....122

17. Озарко К. С., Піх М. З. КЛЮЧОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИВАННЯ СИСТЕМ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОСТАЧАЛЬНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗА УМОВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	130
Цифрова економіка та інформаційні технології	
18. Рогоза М. Є., Кривенко С. В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ: ПЕРЕВАГИ, НОВІ ВИКЛИКИ ТА РИЗИКИ	136
19. Островська Г. Й. СУЧАСНІ МОДЕЛІ ДІАГНОСТИКИ ТА ОЦІНКИ ЦИФРОВОЇ ЗРІЛОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ DIGITAL-ТРАНСФОРМАЦІЇ	143
20. Липов В. В. ІНДУСТРІЯ 4.0 І ФОРМУВАННЯ ЛАНЦЮГІВ (МЕРЕЖ) СТВОРЕННЯ ЦІННОСТІ НА ОСНОВІ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ	152
Відновлення економіки	
21. Андрушків Б. М., Шерстюк Р. П., Кирич Н. Б., Погайдак О. Б., Бойко О. Б., Якимук П. В. ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЕКОНОМІКИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВИМОГ І СТАНДАРТІВ АБО ПРАВОВІ КОЛІЗІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДУСТРІЇ 4.0 В ПОВОЄННИХ УМОВАХ	162
22. Завербний А. С., Осадча Н. В. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАЧЕННЯ, ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИВАННЯ АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ У РЕАЛІЗУВАННІ ПІСЛЯВОЄННОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ	168
23. Петрова І. П. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ «BUILD BACK BETTER» ЯК СПЕЦІАЛЬНИХ РЕЖИМІВ МІЖНАРОДНО- ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА	175
ДИСКУСІЙНИЙ КЛУБ	
24. Чеботарьов Є. В. УМОВИ, ЛОГІКА ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРОБКИ Й РЕАЛІЗАЦІЇ «ПЛАНУ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ»	184
НАШІ ЮВІЛЯРИ	
25. Рогозі Миколі Єгоровичу – 70!	193
АНОТАЦІЇ	196
ABSTRACTS	203

Академія економічних наук України
Інститут економіки промисловості НАН України

**ВІСНИК
ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ УКРАЇНИ**

№ 2(47) 2024

Науковий журнал

Відповідальний за видання *В. І. Ляшенко*
Редактор *М. Г. Білопольський*

*Оригінал-макет підготовлено у відділі інформатизації наукової діяльності
Інституту економіки промисловості НАН України*

Адреса редакції: *03057, Київ, вул. Марії Капніст, 2*
Тел. (050) 476 55 63
E-mail: slaval.aenu@gmail.com

Підп. до друку 23.12.2024 р.
Папір офсетний.
Обл.-вид. арк. 26,2.
Наклад 250 прим.

Формат 60x84/8.
Друк різнографія.
Ум.-друк. арк. 24,4.
Гарнітура «NewtonC».

Замовлення № 1535.

Надруковано
Полтавський університет економіки і торгівлі
к. 48, вул. Івана Банка, 3, м. Полтава, 36003.
E-mail: pvv.puet@gmail.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8076 від 28.02.2024 р.